

מכתבים לחבר

הכותב, יורם דורי, שירת כתותחן טנק בפלוגה א' בגדוד 407. חברו הקרוב משה מילדינר ז"ל נפל בצומת טרטור לקסיקון במסגרת פלוגה ב'.

יממה אחרי יום הכיפורים

יורם דורי | 02/10/2017

זוכר [צילום: יורם דורי]

היום, רק 44 שנים אחרי (פרק זמן קצר מאוד בהיסטוריה של אומה) נראה שמאפייני דמנציה שלטונית ותקשורתית פשו בקרבנו -בוטלו טקסי זיכרון בחלק מבתי העלמין הצבאיים כי "אין תקציב"

...

הי משה!

שוב יממה אחרי יום הכיפורים. שוב אני ניצב אל מצבת האבן הקרה הכתובה בלשון כה צבאית וכה לקונית. שוב אותו יום שבשנת 1973 שהשפיע דרמטית על חיי. שינה את חייה של אומה שלמה. אותו יום שעשרה ימים לאחריו נסתיימה שירת חיך הקצרים. שם בצומת טרטור לקסיקון, על גדות תעלת סואץ.

שילמת כמו אלפים אחרים את מלוא המחיר על חטא היוהרה. על חטא הזחיחות השלטונית, על העדפת שיקולים פוליטיים צרים על פני השגת שלום. שילמת כמו אלפים נוספים ביקר מכל-החיים - על חטא קיבעון מחשבתי, על זלזול באויב, על חפיפות בהכנת צה"ל למלחמה. שילמתם על מחדל נורא שכפסע היה בינינו לבין אובדן עצמאותה של המדינה.

אז היום, רק 44 שנים אחרי (פרק זמן קצר מאוד בהיסטוריה של אומה) נראה שמאפייני דמנציה שלטונית ותקשורתית פשו בקרבנו. בוטלו טקסי זיכרון בחלק מבתי העלמין הצבאיים כי "אין תקציב". שר לא הגיע לאזכרה בהר הרצל עם הסברים ביוקרטיים אידיויטיים. בעיתונים הקדישו מקום מצומצם לאותה מלחמה קשה במה שנראה כצורך לסמן וי ולא כעיסוק בטרואמה הגדולה ביותר של ישראל ב-70 שנות קיומה.

גם המעט שפורסם עסק ברובו בקרבות המטופשים והמעצבנים בין המוסד לאמ"ן על מי התריע, מי התעלם ומי צדק. כאילו ל-2,673 החללים זה ישנה משהו.

שוב צפינו ואולי נראה גם בימים הקרובים המשך למלחמות הגנרלים על קרדיטים שנמשכים מאז 1973 וכן כרגיל גם סיפורים על גבורת כתבים צבאיים והטפות מוסר של פוליטיקאים.

ידידי, את הסיפור האמיתי של המלחמה הזו כנראה לעולם לא יספרו.

זו הייתה מלחמת הזוטרים שגברו על מחדלי הבכירים.

כאשר הטנקיסטים, התותחנים, לוחמי חי"ר וההנדסה הקריבו חייהם מקצת מהמפקדים הבכירים עסק בתיעוד מקומם

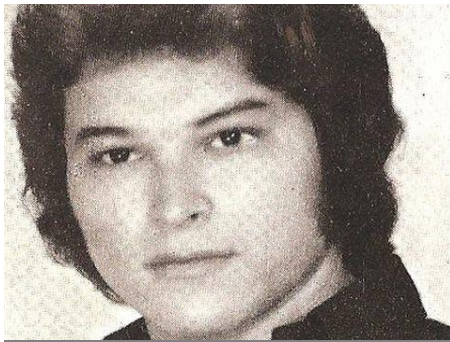
בהיסטוריה .

לפחות, על-אף המחיר הכל כך יקר, חדרה לתודעת נבחרי הציבור בארץ הקביעה כי איננו כל יכולים שהובילה לחתימה על הסכם השלום עם מצרים .

ביום הכיפורים כולי תפילה שהכרה זו שאיננו כל יכולים לא חלפה ועברה ממוחותיהם של נבחרינו מהיום .

במלחמת יום הכיפורים הייתה מלחמת החיילים נגד המצרים ומלחמת הגנרלים זה נגד זה.

<http://www.news1.co.il/Archive/0026-D-123224-00.html>

משה מילדינר

לחמנו כמעט כתף ליד כתף. טנק ליד טנק אבל לא ידעתי מה עלה בגורלך. תמיד חשבתי שהיכולת הפנומנלית שלך להסתדר בכל מצב תשאיר אותך בחיים. חשבתי וטעיתי

■ ■ ■

הי משה !

כמדי שנה ערב יום הכיפורים אני מכין עבורך סקירה על המתרחש. 43 שנים מאז נורת ליד הטנק ממנו קפצת בחולות סיני בסמוך לצומת "טרטור-לקסיקון". 43 שנים מאז התקשרתי הביתה מאי שם על גדות התעלה ואחי אמר לי "אתה בטח יודע מוישה איננו". לחמנו כמעט כתף ליד כתף. טנק ליד טנק אבל לא ידעתי מה עלה בגורלך. תמיד חשבתי שהיכולת הפנומנלית שלך להסתדר בכל מצב תשאיר אותך בחיים. חשבתי וטעיתי .

[צילום: ארכיון משפחתי] תמונה מבארי

אז מה היה לנו השנה: נפגשנו החברים ממדור תותחנות מגויסי 68-1967. היו שם קהלני ואהוד גרוס. רזי, ערן בראון, ברנדס, דובדבני, ראובני, אבי ליאור ורבים אחרים. רבים גם חסרו. הם נשארו בחולות סיני ועל סלעי הבזלת ברמת הגולן. היינו כולנו טנקיסטים ברמה מקצועית מיוחדת. ברובנו בוגרי מלחמת ההתשה עם ניסיון קרבי עשיר ולא פלא ש"זכינו" במשימות הקשות ביותר. לא מקרה הוא שרבים, כל כך, מביננו נפלו בקרב. האמת, איש מאתנו לא רואה עצמו גיבור. ממש כמו בשיר "רק רצינו לשוב הביתה בשלום". המפקדים הבכירים, אלו שפישלו, חיפשו תהילה. לאחר המלחמה דאגו שייכתבו אין ספור מילים על מעשי גבורתם, לכאורה. על גבורתם חיילים כמונו כמעט ולא נכתבה מילה. על נהגי טנקים שנהגו בוורטואוזיות ללא שנעות שינה. בסדיר ובמילואים. על טענים קשרים שטענו פגזי 105 מילימטר כאילו היו בוטנים. על תותחנים שצלפו בשריון המצרי והסורי בכל טווח ומכל מצב ועל מפקדי טנקים ומפקדי מחלקות שלחמו כאריות. מי הם אלו שמישהו יתעד מעשי גבורתם. את לחימתך, מוישה, את לחימת חברי הקרובים שאינם איתם עוד: את מוטי קורב ששימש כטען קשר והוציא ראשו מהטנק כדי לאתר ירי טילים עד שאחד מהם איתר את צווארו. את אילן קיטאי שהוביל את הטנק שלנו בראש הטור המסתער עד שנפגע. את זאביק אורפז הכמעט פציפיסט שנעדר חודשים עד שנמצאה גופתו. את אליעז שילה שלא יכול היה לחיות עם אובדן עיניו בקרב. אלו רק בודדים מבין אלו שהכרנו ושירתו לצדנו .

אתה ואני שירתנו בחטיבה 600. זו היחידה עם הטנקים המתקדמים ביותר באותה עת והמשימות המחורבנות ביותר. כמובן שאיש לא הנציח את גבורת לוחמי החטיבה. אלו שעצרו הסתערות של חטיבה 25 המצרית. שהרחיבו את מסדרון הצליחה תחת אש כבדה, שגררו את גשר הגלילים לתעלה תחת מתקפה של חיל-האוויר המצרי ועוד. בסוף עוד חבורת חוליגנים מהימין הישראלי של היום קוראים לאמנון אברמוביץ' ששירת עמנו בגד .

נכון, לא לחמנו כדי שידברו עלינו. לא לחמנו כדי שיקראו רחובות על שם החטיבה. לחמנו כדי להישאר בחיים. לחמנו כדי להגן על הבית. לחמנו כדי להביא שלום. בעיקרון, לא נורא אם מישהו ירים את הכפפה וידאג להנצחה זו. בהנצחה הלא ממסודת עוסקים הלוחמים ששרדו כבר עשרות שנים במסגרת העמותה שהוקמה לצורך העניין. בכל זאת, כיכר אחת, רחוב אחד בעיר אחת -אינה דרישה מוגזמת .

ואוסיף רק עוד דבר אחד שאינו מן העניין אבל קשור לאירועי הימים האחרונים: לפני כשבוע הלך לעולמו שמעון פרס. מי שהיה שר הביטחון אחרי אותה מלחמה ארורה שממנה לא חזרת. אני זוכר שהחטיבה שלנו עשתה מילואים באזור ראס סודאר אחרי המלחמה .

משהתייצבנו גילינו שכמעט כל הטנקים שניתנו לנו לא היו תקינים. מטראומת המלחמה על מחדל הימחי"ם (גם שלנו) והיעדר תחמושת מתאימה שלחתי מכתב לאותו שר ביטחון, שמעון פרס. להפתעתי אחרי יומיים זכיתי לשיחת טלפון מאחד ש. בן משה ממשדד הביטחון שביקשני להתייצב בקריה בתל אביב בלשכת שר הביטחון בשעה 0630. שם אמר לי: שר הביטחון קרא את מכתבך ורואה את הדברים באור חמור במיוחד והטיל עלי להיפגש אתך מיידית ולהניח על שולחנו ב0700 את כל הפרטים הרלוונטיים לטיפולו. סיפרתי את שסיפרתי על מנועי הטנקים ששבקו חיים אחרי נסיעה קצרה, על חוסרי חלקים בכלי הנשק וכדומה .

למחרת שבת מהחופשה לראס סודאר ולהפתעתי רוח תזזית אחזה במקום. הפיקוד הבכיר ביותר באזור שננזף קשות דאג לחלקי חילוף, לאמצעי לחימה וכיוב. מסתבר שהיה שר ביטחון שהבין את מהות תפקידו ודאג למוכנות הלוחמים ואמצעי

הלחימה .

שלך ,
דורי

לקחים ולהסיק מסקנות אינו רלוונטי ברובו של הדיון הציבורי. אגב, כל הליקויים שמצאה ועדת אגרנט לגבי המלחמה שנהרגת בה מופיעים שוב בחומר שהודלף. כמו שאמרתי. הכול השתנה ודבר לא השתנה

■ ■ ■

ושבו אנחנו כאן ביום הזיכרון לחללי צה"ל. 43 שנים מאז נהרגת בצומת טרטור לקסיקון. אתה וכל הצוות מפלוגה ב' בחטיבה 600. מפעם לפעם אני כותב לך שבכל השתנה ודבר לא השתנה. בהקשר הזה אין כל חדש.

אמנם היום כמעט ולא מדברים בפה ובלשון אלא רק באמצעות הידיים. משגרים ווטסאפ, מציבים פוסטים ומצייצים בטוויטר. אנחנו, גם כשלמדת רפואה בבולוניה, דיברנו בינינו. הפעלנו את מערכת הדיבור והשמע. היום כבר לא. בהתחשב באבולוציה האנושית בטח בעוד 100 שנים בני אדם ייוולדו בלי אוזניים אבל עם עשרים אצבעות.

אז מה יש לנו ערב יום הזיכרון: יש טקס באוניברסיטת תל אביב שבו החליטו להדיר שירת נשים. למה? כדי לא לפגוע ברגשות של אנשים דתיים. מעניין שלנשים, אין רגשות. יתרה מזאת, בימים אלו מציינים גם את יום הניצחון על הנאצים. מסתבר שכ-20 אלף נשים (כן אלו שימנעו מהם לשיר כי קולם פוגע ברגשות) שירותו ביחידות קרביות בצבא האדום. רק להזכיר למארגנים שלידיה ליטבק היהודיה מברה"מ הייתה טייסת קרב, גיבורת ברה"מ ואלופת ההפלות (של מטוסים) - 12 במספר עד שנהרגה או ולנטינה קרמר שהייתה בין ראשוני הפורצים המשחררים של מחנה המוות מיידנק. ואם זה זיכרון היסטורי רחוק אזי אולי המארגנים המדירים נשים שמעו על חנה סנש וחביבה רייק? ואם לא אולי לפחות על לוחמת מג"ב, הדר כהן ז"ל.

בנוסף גם משהו בענייני ביטחון משהו השתנה: מפקדי צה"ל הבכירים ביותר הפכו עצמם לדמוסתנסים ורבנים לנותני פקודות. אז יש אלוף בצה"ל שאומרים עליו שיכולתו הפיקודית הצבאית טובים לאין שעור מיכולתו הארטורית. האלוף מסתבך בשימוש בדימוי מקומם, מעצבן שגם רחוק מהמציאות בעניין פניה של החברה בישראל ובעיקר נאמר בעיתוי לא ראוי. אז במקום להתנצל, כן פשוט להגיד סליחה טעיתי, מילה פשוטה זו אינה נאמרת בזמן ודבריו מקבלים בולטות עצומה בכלי תקשורת בינלאומיים בסילופים קלים המשמשים כדלק בשריפה האנטי ישראלית בעולם. לא דבריו שנאמרו באופן די זניח וניתן היה לעבור עליהם בשיטה הרבינית המלווה בתנועת יד מבטלת: "אז הוא אמר" אלא הפכו למוקד של התנצחות מפלגתית שהביאה את האמירה לכל אתר תקשורת בעולם.

ראש הממשלה מתנהג כטוקבקיסט ולא כמנהיג. האמירה חמורה לדעתך - פטר את האלוף. אינך חושב כך-שתוק. האופוזיציה כמו רפלקס כלבי פבלוב קופצת ומיד מצדיקה את דברי האלוף (וגורמת לו אגב אורחא נזק) ומציגה עצמה כמי שתמיד מצדיקה את המתגוללים על המדינה. ובעיקר כאמור הפכה אמירה שולית מיותרת לנושא מרכזי בסדר היום התקשורתי.

ואחר כך יש את המיוחס לטיטוס דוח המבקר בעניין "צוק איתן". גם כאן הדיון כמובן אינו ענייני. יש מי שרוצים להפיל את ראש הממשלה ויש מי שמנסים לגונן עליו. המאמץ להפיק לקחים ולהסיק מסקנות אינו רלוונטי ברובו של הדיון הציבורי. אגב, כל הליקויים שמצאה ועדת אגרנט לגבי המלחמה שנהרגת בה מופיעים שוב בחומר שהודלף. כמו שאמרתי. הכול השתנה ודבר לא השתנה.

אז נמשיך לעקוב אחרי ההתפתחויות בעולמנו עד המכתב הבא לקראת יום הזיכרון לחללי מלחמת יום הכיפורים בסוכות.

אך לפני קצת יותר מ-41 שנים. בערב יום הכיפורים ה'תשל"ד (באוקטובר 1973) היו לי שלושה חברים קרובים ששירתו לצידי בשרות סדיר כטנקיסטים וכמדריכי תותחנות טנקים בג'וליס.

עם כולם המשכתי בחברות קרובה אחרי תום השרות הצבאי. רעייתי שהייתה המדסי"ת של חיילינו ואנכי.

כולנו הוצבנו לאותה יחידת מילואים- חטיבה 600. חטיבה 600 שבאותה עת קיבלה את מיטב הטנקים. טנקי M60A1 אמריקאים (סתם לתזכורת לכל מי שחושב שאפשר להסתדר בלי הידידות של ארה"ב). נחשבנו לטובי הטנקיסטים ("בוגרי" מלחמת ההתשה ומדריכי בית הספר לשריון) וקיבלנו, רחמנא ליצלן, את המשימות הקשות ביותר ויש גם מי שאומרים הבלתי הגיוניות ביותר.

האחד, משה מילדינר משכונת יד אליהו בתל אביב, סטודנט לרפואה בבולוניה, נפל בצומת טרטור לקסיקון בקרב הפריצה לתעלה לפני הצליחה. השני זאביק אורפז מקבוץ שמיר, ממציא, סטארטאפיסט בלשון ימינו, נפל בקרב על הרחבת מסדרון הצליחה (בחווה הסינית) מאש מצרית לאחר שחילץ עצמו מטנק שנפגע. השלישי, מוטי קורב מרמת גן, בוגר בית הספר להנדסאים, נהרג מאיבוד דם לאחר שטיל סאגר שפשף את צווארו בקרב על הרחבת מסדרון הצליחה בציר לקסיקון.

איני יכול שלא להזכיר חבר נוסף שנפל: מרדכי אילן קיטאי. אילן, בן נה ים, נהרג בכיפת המפקד בטנק שלנו בשבת 20 באוקטובר 1973 (החלל היחיד של החטיבה באותה שבת). הכרתיו רק במשך שבוע אך אני מרגיש כאילו החברות בינינו הייתה ארוכה בשנים. לאחר שנים נרצחה אחותו ושני ילדיה הפעוטים באוטובוס הדמים בכביש החוף.

חברי אלו (שהייתה לי הזכות להיות חברם וללחום לצידם) מצטרפים למספר הנורא של 119 חללי חטיבה 600 במלחמה- להערכת המספר הגבוה ביותר של חללים ביחידת מילואים במלחמת יום הכיפורים.

על כולנו מוטלת החובה לספר על חברינו, על גבורתם, על תרומתם להישרדותה של מדינת ישראל ועל הפוטנציאל העצום שהיה טמון בהם לקידום מדינת ישראל- פוטנציאל שנגדע באיבו.

רציתי לסיים באמירה המקובלת: יהי זכרם ברוך אך אני מרגיש שאין בכך די. העניין אינו רק העיסוק בעבר. העיקר היא החובה לבנות עתיד טוב יותר לכולנו. לעמנו ולארצנו. זו המחויבות האישית שקיבלתי על עצמי. זהו שטר חוב שמשה, זאביק, מוטי ואילן ביקשו בנפילתם שאעביר לילדי, לנכדי ולכל בני עמי ולתושבי ארצי. ביחד עלינו לבנות מדינה טובה יותר, צודקת יותר, חזקה יותר והגונה יותר כדי שנצח ישראל לא ייכחד.

41 שנים ואתה קיים לצדי

יורם דורי | 06/10/2014

שנים חלפו ממלחמת יום הכיפורים, ואתה משה, נשארתי צעיר בן 23. השנים חלפו. יותר ויותר 41 אני מרגיש בהפסד הגדול של אי-הימצאותך הפיזית אתנו. אני מניח שהיית מסיים את לימודי הרפואה בבולוניה שבעיצומם היית בחופשה בארץ ביום הכפורים. גינקולוג, אני מנחש. בטח היית מגדל ילדים ונכדים. סבא משוגע. 41 שנים ואתה קיים לצדי

■ ■ ■

הי משה,

41 שנים חלפו מיום הכפורים 1973. חתיכת זמן. מאז הספקתי לגדל 4 ילדים ושבעה נכדים (כן ירבו) ואתה נשארתי צעיר בן 23. השנה לרגל יום השנה לפרוץ אותה מלחמה מחורבנת, אותה תופת נוראה החלטתי לנסות ולהשלים לך את מה שלא הספקתי לספר לך כשישבנו באזור הכינוס ליד טסה. עיפים אחרי שבוע לחימה רצוף של מה שקוראים היום 24/7. מוטרדים כי כבר איבדנו חברים רבים.

מודאגים כי המקלעים לא תאמו לטנקים, הפגזים היו חודרי שריון ולא נועדו ללחימה נגד כוחות חי"ר ומתגעגעים מאוד לבית. אני לבתיה זוגתי ולבני בן החצי שנה, סהר, ואתה לדפנה חברתך, להוריק, לאחותך ובעיקר לאחייניתך הקטנה ענת.

לא הספקנו לדבר הרבה שם על החול על יד הטנקים שלנו. קצת ספירת מלאי - דובדבני נעדר, סמי נפצע ופונה, אמנון אברמוביץ' נפצע אנושות, אורפז, מוטי ואחרים שהדריכו אתנו בבית ספר לשריון היו עדיין בחיים. גם אתה... עדיין.

שמענו את המח"ט בלשונו המתגלגלת והכל כך לא ישראלי נותן הרצאת מוטיבציה (שאיש מאתנו לא היה זקוק לה) שעדיף היה, בדיעבד, לתייתה לדרג המדיני, לפיקוד הצבאי הבכיר ביותר ולראשי המודיעין (אלו שפישלו ובענק) ורק חשבנו על המקלחת עם הג'ריקן, על השתנה על החול ולא בתרמיל של פגז בתוך הטנק, על אכילת פרוסת לחם ולא קרקר שפג תוקפו ועוד כהנה וכהנה.

שם נפרדנו. שם ראיתיך בפעם האחרונה. היה זה בדיוק שבוע אחרי שבאת לאסוף אותי מהבית של אמי בתל אביב ביום הכפורים אחר-הצהריים. שבוע אחרי שאביך הביא אותנו למקומות הכינוס (התעקשת שקודם יביא אותך כדי שלא תפסיד את המלחמה...), שבוע אחרי שנתתי לך חולצה עם שרוולים ארוכים משובצת חדשה בגוון ורוד שבתיה קנתה לי כדי שלא יהיה לך קר. אני לקחתי את הירוקה. שבוע אחרי שמישהו כתב אות בספר תורה בדרך לימ"ח בקסטינה על שם בני בן החצי שנה, סהר, שבוע אחרי שפרצנו לנשקיה בשדה תימן כי הנשק לא רצה לפתוח אותה ומצאנו אותה ריקה. שבוע אחרי שהגענו לסדנא במחנה נתן ומצאנו את הטנקים שלנו עם כנות למקלעים מסוג אחד ועם מקלעים מסוג אחר שלא אפשרו כמעט לירות בהם. שבוע אחרי שנסענו על זחלים ממחנה נתן ועד לתעלה. קצת פחות משבוע מנפילת הפגז הראשון עלינו. פגז שהרג את הקמב"ץ גרניק.

ברגע שהגענו לקבל את הטנקים אתה צותת להיות טען קשר אצל סמ"פ ב, רוגוז'נסקי ואני כרגיל תותחן מ"פ. ממתין לאבישאול המ"פ שלא הגיע בילה בירח דבש בחו"ל. דני קריאף השתלט על צוות המ"פ יחד עם קופרברג מלך הטענים קשרים ויוסי אגוזי אלוף הנהגים ואני התותחן. הספקתי להגיד לקריאף כי אם אבישאול הידוע באומץ ליבו יוצא הדופן (יש שאמרו בשיגעונו) לא הגיע סיכוי לחזור בחיים גדול ב-50%. לאחר זמן קצר הגיע מ"פ מחליף. אהוד גרוס ששירת לצדי בבית ספר לשריון. זה הגיע ואמר: את דורי אני לוקח לצוות שלי. כך מצאתי עצמי עם משה משה ועם יצחק אפו. שניים שלא הכרתי מקרוב מהסדיר.

עוד הספקתי לספר לך על הוויכוחים הבלתי פוסקים במהלך המלחמה בתוך הטנק בין אהוד לבין משה איש הפנתרים השחורים. ויכוחים סוערים שזכו להפסקות מדי פעם כשנדנדתי למשה משה בשאלה מה שמו הפרטי ומה שם משפחתו.

באותה שבת אחרי שנפגשנו הטנק שלנו יצא מכלל שימוש ואהוד גרוס עבר לצוות אחר. אלינו הגיע אילן קיטאי, קיבוצניק עם פני תינוק מנווה ים. בחור מקסים.

קיטאי חזר ותיאר כיצד תראה פגישתו המחודשת עם אביו בקבוץ ב-6 אחרי המלחמה. "הפעם, אני אשתכר וגם אשכנע אותו" אמר.

לא אלאה אותך בפרטים על שעבר עלי בשבוע לאחר מכן. הסתפחנו לגדוד 410 (התחלנו ב-407) ונלחמנו מלחמה מזורגת על הרחבת מסדרון הצליחה. ספגנו אבדות רבות. טנקים נפגעו ללא הרף. צוותים עמדו מוכנים עם ג'ריקנים לשטוף את הדם כדי לעלות על הטנקים שרק נפגעו קלות. הספקתי להיות חלק מהפלוגה שגררה את גשר הגלילים למים וראינו מעלינו את חיל-האוויר מפיל מטוסים רבים שניסו לתקוף אותנו. עד שהגיע שוב שבת ה-20 באוקטובר.

התקדמנו לאיטנו באזור "מיסורי". קיבלנו התרעה על ירי טילים לעברנו והספקתי לירות ולפגוע בג'יפ שעליו עמד המשגר. טוב, נחשבתי לצלף גדול. דקות לאחר מכן חטפנו. אילן נהרג, משה משה נפצע בעין ואני נשרטתי לאורך כל הגב. לזכותו של אפו הנהג ייאמר שהוא חמד לו לצון שניה לפני שחטפנו והכה ברגלי בידו מתוך תא הנהג וצעק בום. אני נבהלתי והתכופתי וכך הרסיס, כנראה, רק שפשף את הגב (פציעה שגיליתי רק אחרי כמעט חודש בבית) ולא נכנס לי בראש. גם נסים הם חלק מהחיים .

למחרת עוד הספקתי ללוות את מוטי קורב, חברנו הקרוב, שפונה פגוע בעורק הצוואר וסייעתי לסחוב את האלונקה למסוק. פציעה שלא שרד אותה. באותו יום גם נהרג חברנו אורפז וגופתו נמצאה אחרי חודשים .

אתה, משה, כבר בלילה שבין ה-15 ל-16 לחודש השתתפת בקרבות הצומת טרטור לקסיקון. הטנק שלכם נפגע בחלקו האחורי. חילצתם עצמכם החוצה ונוריתם שם מטווח קצר .

רק בתום המלחמה בטלפון הראשון הביתה אחי, אשר, סיפר לי שנהרגת. השנים חלפו. יותר ויותר אני מרגיש בהפסד הגדול של אי-הימצאותך הפיזית אתנו. אני מניח שהיית מסיים את לימודי הרפואה בבולוניה שבעיצומם היית בחופשה בארץ ביום הכפורים. גינקולוג, אני מנחש. בטח היית מגדל ילדים ונכדים. סבא משוגע .

41 שנים ואתה קיים לציד. גם בתיה מרגישה כך .

בשבוע שעבר חיתנו את בת הזקונים שלנו. מתחת החופה, לשנייה אחת, ראיתך, צעיר, חתיך, מרים גבה אחת ומלמל: מזל טוב.

<http://www.news1.co.il/Archive/0024-D-96486-00.html>

מלחמת החיילים

במלחמת יום הכיפורים ניצחנו אנחנו החיילים. הלוחמים הפשוטים והמפקדים הזוטרים. על אף מחדלי הדרג המדיני ולמרות מלחמות הגנרלים. מכתב לחברי משה שנהרג במלחמה

יורם דורי | 15/9/2013 14:00

היי משה!

40 שנים חלפו מאז נפלת בקרב בסיני במלחמת יום הכיפורים. הזמן שחלף כמעט כפול משנות חיך. האמת, איני יודע מה לכתוב. בימים אלו העם בישראל מוצף במוספים מיוחדים, בעשרות ימי עיון ודיונים ובתוכניות מיוחדות ברדיו ובטלוויזיה. כמובן שגם האינטרנט (מין המצאה חדשה יחסית שאיני יכול להסביר לך איך היא עובדת) והרשתות החברתיות (עוד המצאה) עוסקות בציון 40 למלחמה הנוראה ההיא שבה איבדת את חיך.

באופן תמוה נראה שבתקשורת הממוסדת לא למדו דבר מאותה מלחמה. מהדורות החדשות בטלוויזיה, כמו גם ברוב המכריע של העיתונות המודפסת, מתמקדים שוב בגנרלים למיניהם מאותה מלחמה. אלו שבמקום לפקד כראוי ולרכז מאמץ מול האויב שכמעט הכריע אותנו עסקו בעיקר בקרבות בין אישיים. לא שין בשין כלומר שריון בשריון אלא שין בבית – שרון בברן – או דלת בגימל כלומר דדו נגד גורודיש.

את המחיר שילמנו אנחנו, הלוחמים. אך לא רק בעיתונות עסקינן. גם המוסדות הפסבדו אקדמיים, אלו שקוראים לעצמם מכונים לביטחון לאומי או לאסטרטגיה לאומית מקיימים ימי עיון שהדוברים בהם הם האלוף במיל איקס או תת אלוף ואי ולפעמים העיתונאי זד. שוב אלו שכשלו. אלו שהיו שותפים למחדל הצבאי יחד עם אלו שהאדירו את שמם והפכו את האלופים למיניהם לגיבורי תרבות.

חווייה שלא ניתן לשכוח

כל אלו וגם דומיהם מהמערכת הפוליטית מסבירים לנו מה צריך לעשות להבא כדי שהעבר הקשה לא יחזור. לו לפחות היו מכים על חטא, אך כרגיל הם מכים בחוזקה על החזה של אחרים.

אתה, משה, יודע מי ניצח במלחמה הזו. לא האלופים ויתר המפקדים הבכירים שהיו ביניהם מי שעשו במכנסיים. לא הדרג המדיני – גולדה, דיין וגלילי - שעל פי הסטנוגרמות המתפרסמות בספרו של יגאל קיפניס "1973" דחו יוזמת שלום של סאדאת שהייתה נוחה לישראל מהסכם השלום שנחתם, ולא הפרשנים הצבאיים שמשולחנות בית סוקולוב בתל אביב שהפכו את המפקדים הבכירים לאלילי רוק ושתו בצמא את הגיגיהם ל"סבירות נמוכה", ול"מי שיתחיל איתנו יוכה שוק על ירך". שום שאלה, שום תהייה. ממש, הכול ברור כשמש. כאילו זה קרה היום.

במלחמת יום הכיפורים ניצחנו אנחנו החיילים. הלוחמים הפשוטים והמפקדים הזוטרים. על אף מחדלי הדרג המדיני ולמרות מלחמות הגנרלים. כן אתה, משה מילדינר, שלחמת לצדי בחטיבה 600 ונפלת בצומת טרטור-לקסיקון, כמו מוטי קורב שנפצע קשה במיסורי וראיתיו מת מאיבוד דם ממש על ידי, כמו זאביק אורפז, חברנו מהשירות הסדיר שנורה על ידי המצרים לאחר שקפץ מהטנק והרים ידיו. כן, אתם ויותר מ-2,600 אחרים שלא זכו לחזור. ועוד אלפים רבים שחזרו. חלקם פצועים בגופם ולא מעטים שרוטים בנפשם. סוג חווייה שלא ניתן לשכוח אותה.

מאות אלפי לוחמים. שריונאים, תותחנים, צנחנים וגולני. חיילי הנדסה קרבית, רופאים וחובשים. חיילי חיל הים וחיל האוויר. צעירים בתחילת חייהם. שעזבו משפחות, רעיות טריות, תינוקות בני יומם, הורים ואחים - ורצו לשדה הקרב. להגן על חייהם ולהציל את המדינה. לעצור את האויב. את הסורים שכמעט והגיעו לכנרת את המצרים שכבשו את כל המעוזים ורצו לתוך סיני בואך הנגב. היו אלו לוחמים שבגופם, כן וזו לא קלישאה, עצרו את האויב מלהגיע לתל אביב. מנעו חורבן בית שלישי.

ניצולי הריאליטי של החיים

כל אלו, משה, כמעט ונעלמו מהעין. ישנם אמנם חריגים פה ושם. למען הדיוק ההיסטורי עליי לציין שהיו גם מפקדים בכירים שתפקדו היטב. המקום היחיד שבו המלחמה הנוראה הזו מוצאת ביטוי ראוי הוא בפייסבוק ובטוויטר. מכשירים שלא היו בזמנך אך עתה כובשים להם מקום מרכזי בשיח הציבורי. שם יכול כל אחד לספר את סיפורו ואין צורך שיהיה ידוען או פליט

תוכנית ריאליטי. כאן יש אפשרות ביטוי למי שניצל מהריאליטי של החיים ומנסה להחיות ולו רק על ידי המקלדת את מי שאינם.

מלחמת יום הכיפורים ראויה, על כן, להיקרא מלחמת החיילים.

<http://www.nrg.co.il/online/1/ART2/507/081.html>

המון עדכונים: מכתב לחבר שנפל

משה היקר, חלפה השנה ה-38 מאז שנהרגת המלחמה הארורה ההיא. מה השתנה כאן? הכול, ובאותה מידה גם כלום

יורם דורי | 9/10/2011 16:02

היי משה!

38 שנים חלפו מאז נפילתך בצומת טרטור לקסיקון שבסיני. שנים רבות אני מתכתב איתך ומעדכן אותך לגבי השינויים בארצנו. שינויים שאתה, ממילא, רואה מלמעלה.

השנה, יש לי המון מה לעדכן. עברנו לא מעט תהפוכות ושינויים ולעתים נראה לי שחזרנו במנהרת הזמן אי שם לתחילת שנות ה-70.

אבל לפני הכל יש משהו שמטריד אותי בשנה האחרונה. באופן תמוה אני מחפש חולצות דומות לחולצות שלבשנו כאשר גייסו אותנו בצו 8 במוצ"ש של יום הכיפורים ואשר נעלמו במהלך המלחמה. אני הייתי עם חולצה ירוקה משובצת ואתה, שעזבת את הבית בחיפזון כדי להספיק להגיע למלחמה, ביקשת ממני חולצה דומה עם שרוול ארוך. נתתי לך משהו דומה אבל בוורוד. השנה זה נתקע לי בזיכרון ואני מנסה, ללא הצלחה, למצוא חולצות דומות. חרשתי קניונים בארץ ובאירופה אבל לא מצאתי.

הציניות בשיאה

השנה עברנו מחאה חברתית. הדרישות של הצעירים הזכירו לי נשכחות. את תחילת שנות ה-70. בדיוק השתחררנו מהצבא. אני זוכר שיחות שקיימנו בקיץ 72 כשעבדנו יחד בקייטנה של "דן". על חשיבות מדינת הרווחה. על הצורך בהרחבתה.

אז התחלתי את דרכי בפוליטיקה. התחילו הזמירות הראשונות של בכירים במשרד האוצר ומומחי כלכלה נגד מדינת הרווחה. שכר הלימוד לגילאי 3-5 היה מסובסד ונמוך מאוד. גבינות, חלב ולחם סובסדו גם הם. התחבורה הציבורית הייתה זולה (שוב סובסידיה). הכלכלנים זעקו חמאס נגד. עיוות בהקצאת מקורות הם קראו לזה. "רשעות", אנחנו קראנו לתורה החדשה.

אט-אט חדרה תורתם על כוחות השוק שמסדרים הכל לתודעה הציבורית. נערי האוצר התחילו במלאכה שהלכה והעצימה עם חילופי השלטון ב-77. העיקר שהמספרים יעשו רושם טוב. בני האדם פחות חשובים. עברו לדבר בלשון מאקרו ושכחו שכל אדם וכל משפחה הם מיקרו. צמיחה- אין. שוויון-אאוט.

התוצאה: יותר מ-400 אלף איש יצאו להפגין ברחוב. על מה? על סבסוד גני ילדים לגיל הרך, על הורדת מחירי מוצרי היסוד ועל הוזלת מחירי התחבורה. גם שיכון וגם בריאות. ומה שמעניין הוא שכלכלנים שאך לפני זמן קצר הסבירו שהגדלת ההוצאה הציבורית היא אסון כלכלי מסבירים למה זה הכרחי וכי לכך הטיפו שנים.

והציניות בשיאה: כל מיני יועצים כלכליים לראש הממשלה שזעקו בעד קפיטליזם טהור מוציאים דו"ח של ועדה שניתן להגדירו כתעודת כשלון טוטאלי למדיניות הכלכלית הנהוגה בשנים האחרונות. אחריות - חלילה שמישהו ייקח.

חזרנו אחורה בזמן

גם בתחום המדיני חזרנו אחורה בזמן. לפני שנפלת בקרב גולדה וחבריה דקלמו את המנטרה: העולם כולו נגדנו. כל דיון באו"ם היה מפגן של תמיכה לעמדות הערביות ובושה לישראל.

בידוד מדיני כמעט מוחלט. יוזמות שלום עפו באוויר. זו של מזכ"ל האו"ם גונאר יארינג, אחרת שמקורה בנשיא מצרים. כולן התבססו על הקביעה כי גבולות השלום חייבים להתבסס על קו 67'. "על אדמה שנכבשה לא מנהלים מו"מ", טענה

הקהילה הבינלאומית. תשובת הממשלה הייתה ברורה: לא. כל היוזמות נדחו.

ממשלת גולדה אמרה כי אנו מוכנים רק למו"מ ישיר, בלי תנאים מוקדמים וכי אסור לבנאם את הסכסוך. נסיגה לקוי '67 היא אסון לאומי. עזיבת גדות התעלה תביא לנפילת תל אביב.

היו גם משיחיסטים, כמו היום, שהביאו אסמכתאות שבני ישראל חיו בסיני ועל כן זו ארץ אבות. התוצאה ידועה. פרצה מלחמה. אתה, זאביק אורפז, מוטי קורב, אילן קיטאי ויותר מ-2,700 נוספים איבדו את חייהם. ומיד לאחריה נפתח מו"מ שהביא להסכם שלום עם מצרים והגבול, כמובן זה של '67.

לפחות בכדורגל היה שינוי

היום, אנו בשיאו של בידוד מדיני. שוב חזרנו לקלישאות "או"ם שמום" ו"יש רוב אוטומטי נגדנו". אגב גם אחרי הסכם השלום עם מצרים ואחרי הסכמי אוסלו שום רוב אוטומטי לא היה נגדנו. גם השמום הוא המוסד ממנו אנו תובעים להטיל סנקציות על איראן. שרק חלילה התסריט של '73 לא יחזור על עצמו. הרי בסוף הבסיס למו"מ היה ותמיד יהיה קווי '67 בין אם נאהב זאת ובין אם לאו.

כפי שאתה רואה, משה ידידי, חזרה לתפיסות העבר אינן תמיד חיוביות. בכלכלה – כן במדיניות – לא. אולי תימצא אחות למחאה החברתית בדמות מחאה מדינית. כרגע זה רחוק.

בכדורגל בכל זאת היה שינוי: ב-1972 כמעט ירדנו ליגה (הפועל ת"א) אבל זכינו בגביע. היום הפועל היא הקבוצה הטובה בליגה - ואפילו זה משהו.

מקווה שאצליח למצוא את החולצות.
חברך, דורי

<http://www.nrg.co.il/online/1/ART2/294/228.html>

מכתב לחבר שנותר בן 23

משה היקר, כשמתגברים מתחילים לעסוק יותר בנוסטלגיה. אני זוכר כמו היום את יום הכיפורים בו זכינו להתקלח לאחר שבוע בטנק. מאוחר יותר אתה נהרגת ואני שרדתי

יורם דורי | 9/5/2011 1:41

היי משה!

שוב אנחנו ערב יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל. שוב אני כותב לך חברי הטוב.

חברות קצרה בת 5 שנים בלבד. מנובמבר 1968 בבסיס טירוני שריון ועד לאוקטובר 1973 בצומת טרטור לקסיקון, עת ספגת בגופך את אש המצרים. מאותו יום שישי בלילה בו ברחנו שנינו מהבסיס הביתה ונפגשנו על הכביש החשוך המוביל מחסה לצומת הודייה ועד לאותו לילה בו ניסית לחלץ עצמך מהטנק שנפגע ונתקלת באש מקלעים.

חברות אינטנסיבית שכאילו נמשכה שנות דור. חברות של מיטה ליד מיטה, של אוהל ליד אוהל, של חדר ליד חדר שנקטעה טנק ליד טנק.

כשמתבגרים מתחילים לעסוק יותר בנוסטלגיה. אתה הרי לא התבגרת כמוני ונשארת בן 23. אני זוכר כמו היום את יום הכיפורים של אז. איך ביקשתי ממך כמעט כל שעה בטלפון לבדוק אם הדביקו לי צו גיוס על הדלת. איך בסוף, לפנות ערב, הודעת לי שיש אצלי צו ושגם אתה קיבלת. איך הצעת שאביך יבוא לאסוף אותי מבית אמי בתל אביב שם הייתי עם בתיה, רעייתי הטרייה יחסית ועם סהר שהיה בן חצי שנה.

עוד הספקתי לספר לך שסהר נעמד בלול וצועד לאט לאט סביבו כשהוא נאחז בעץ. ביקשת חולצה עם שרוול ארוך כי נחפזת לצאת מהבית ו"להגיע למלחמה". אני הייתי עם חולצה ירוקה משובצת שכמותה לא מצאתי עד היום. תאמין לי שאני מחפש. את הצבע של חולצתך אני זוכר ובימים האחרונים פתאום זה מטריד אותי. איזה צבע? איזו חולצה? ואין לי מי ששייב.

הביורוקרטיה נותרה

הגענו קודם לנקודת האיסוף שלך. אחר כך אביך הביא אותי לשלי. אני זוכר שבדרך בצומת קסטינה נפגשנו שוב. האוטובוסים המגייסים עצרו לרגע קט. אני הספקתי לכתוב אות בספר תורה עם הקדשה לסהר התינוק. את שמו גם כתבת בבולטות על כנף הטנק שלי משל יהיה המלאך המגן שלי. כך היה.

אני זוכר שדיברנו שוב בימ"ח. כשחיפשנו נשק בנשקיה. האפסנאי כמובן לא רצה לפתוח בלי אישורים וטפסים מתאימים. פרצנו את המנעול וגילינו מחסן נשק ריק. הביורוקרטיה, שאוכלת

כל חלקה טובה במדינתנו היום, לא הייתה שונה גם אז. בלי שובר השאלת אפסניה - כך קראו לזה - לא פותחים ולא חשוב שהנשק בכלל לא נמצא שם.

כיוון שהחיים, או ליתר דיוק המתים, עשו אותי ציני, אני חייב לציין בפניך כי הסדר הביורוקרטי נשאר גם אחרי נפילתך. בהיותי מפקד חוליית נושאי ארונוך (תואר מוזר ומפוצץ) מחדר ההלוויות בתל השומר לקבורת קבע בחלקה הצבאית בקרית שאול לא שכחו להחתים אותי על טופס "נושאי ארון". כי סדר צריך להיות.

אני עדיין אופטימי

אני זוכר את השבת האחרונה שנפגשנו. ליד טסה. אם היית קורא היום את הדיווחים ובעיקר הביקורת על נהנתנות מנהיגינו בנסיעות לחו"ל היית מסביר להם שנהנתנות אמיתית הייתה לנו שם בטסה, על גדות התעלה.

באותה שבת, ב-13 באוקטובר התענגנו על מקלחת מג'ריקן, לראשונה אחרי שבוע לחימה, על עשיית הצרכים בחול המדבר אחרי שבוע בתוך הטנק ומשיא היוקרה - מלבישת תחתונים, גופיות וגרביים ישר מהרכבת האווירית האמריקאית.

גם סיגריות דובק פילטר ואל על שסיפקו לנו היו, באותה עת, הרבה יותר מסיגר הוואנה אצל בכירנו היום. מה זה ג'קוזי בתוך החדר במלון לעומת מקלחת ראשונה.

גם לחוכמת מנהיגינו יש שורשים עמוקים, כבר אז. הזדמנויות להשיג הסדר עם מצרים היו כבר אחרי מלחמת ששת הימים.

הביטויים כאילו לא השתנו. כאילו לא עברו כמעט 40 שנים: "אין פרטנר", "המצרים רוצים לחסלנו ב'שיטת סלאמי", "ההתנחלויות בסיני הן מרכיב בביטחון", "ימית ובנותיה הן, למעשה, חלק מארץ ישראל המובטחת", "אנואר סאדאת הוא מנהיג חלש" ועוד כהנה וכהנה.

יזמת השלום של מזכיר האו"ם גונאר יארינג זכתה לקיתונות של בוז והתנגדות כי "שליטה בשטחים (סיני) היא תנאי לביטחוננו".

ובסוף, ידידי היקר, אחרי ששילמת בחיך עם אלפים אחרים חתמנו על הסכם עם המצרים שבסיסו כמוכן החלטת האו"ם, זו של מועצת הביטחון. החלטה 242 המפורסמת הקוראת לנסיגה של ישראל משטחים שכבשה ב-1967. נסיגה עד המילימטר האחרון. עד גרגיר החול האחרון. ומאז שקט בגבול.

משאבי המדינה הופנו לצמיחה כלכלית ולא למרוץ חימוש מטורף מול הגדולה במדינות ערב. לא עוד כוחות גדולים בסיני. לא יותר מילואים של שבועות וחודשים. לא אש בלי הפסקה לאורך התעלה. המזח של היום הוא לא זה בתעלה בו נפל המ"מ שלנו בצמ"פ יגאל סמוחה אלא זה שבנמל ת"א עם עשרות מסעדת ובתי קפה.

בדפושט היא עיר שאליה נוסעים זוגות אוהבים ולא מעוז שבו חוטפים פגזים. טלוויזיה היא מכשיר שבו רואים "הישרדות" ולא תעוז שבו עשרות לוחמים ניסו לשרוד מול מתקפת המצרים.

למרות הכל, ערב יום העצמאות אני אופטימי. תראה איך הצלחנו. ב-1973 היינו עם כלכלה על סף קריסה, עם צבא שספג פגיעה קשה, כמעט אנושה. עם ירידת צעירים גדולה. לירה (היום קוראים לה שקל חדש) שמאבדת כל יום מערכה. וב-2011: שבעה וחצי מיליון נפש. צבא שהשתקם והתחדש. דולר שרוצה להפוך לשקל. תעשיית היי טק מהראשונות בעולם וצעירים החוזרים מהנכר ארצה. הציניות עוזרת לשרוד. האופטימיות לחיות. והמציאות אצלנו, בכלל, היא מעבר לכל דמיון.

<http://www.nrg.co.il/online/1/ART2/239/141.html>

זה יכול היה להיות הסיפור שלהם

זאביק אורפז בטח היה יזם, מוטי קורב היה הופך לארכיטקט, משה מילדינר היה כנראה גניקולוג – תמיד אהב נשים: יורם דורי מדמיין את שלושת חבריו שנפלו בקרב, לו היו מגיעים לגיל 60

יורם דורי | 19/4/2010 8:00

ביום הזיכרון לחללי מערכות ישראל השנה, החלטתי לשנות מעט ממנהגי. אולי זה הגיל, אולי זו האווירה בציבור. החלטתי לנסות ולתאר לעצמי את חבריי הקרובים שנפלו במלחמת יום כיפור כבני כמעט 60. לא עוד צעירים בני 23 שבחורות וקריירה לנגד עיניהם, אלא כבוגרים (עוד מעט קשישים).

זהו סיפורם של חבריי הקרובים זאביק אורפז, מוטי קורב, משה מילדינר ואילן קיטאי שהיה עמי בטנק ובקושי הכרתיו. צעירים בתחילת חייהם, שזה אך השתחררו מצה"ל ולאור מקצועיותם ומומחיותם במקצועות השריון הוצבו, כמוני, בחטיבה 600 שלרשותה הועמדו הטנקים הטובים ביותר של צה"ל בעת ההיא – טנקי M60 A1 E1.

מיטב מדריכי בית הספר לשריון יחד עם בוגרי מלחמת ההתשה. מי שגרזי זרם בעורקיהם. טובי הלוחמים במילואים שקיבלו במהלך המלחמה את הקשות במשימות. החל מקרבות הבלימה לאורך התעלה לאחר נסיעה של יותר מיממה על זחלי הטנקים מאזור באר שבע לכיוון התעלה, עבור בפריצה הגדולה לסילוק האויב המצרי ויצירת מסדרון בטוח יחסית לכוחות הצולחים לכיוון התעלה, וכלה במלחמה עקובה מדם של התקדמות ממש של מטר על מטר אל מול אלפים, אם לא עשרות אלפים, של חיילי חי"ר מצרים כדי להרחיב את ראש הגשר בגדה המזרחית.

והכל בזכות המקצועיות והיכולת. כי תחמושת מתאימה לא תמיד הייתה, המקלעים לא התאימו לכנות עליהן הוצבו (מקלעים אמריקאים מתוחכמים שהצליחו בג'ונגלים בוייטנאם, אך לא הסתדרו עם החול של סיני), וחלק מהצוותים הכירו זה את זה רק במהלך הלחימה.

אורפז, קורב ומילדינר שירתו איתי גם בסדיר ולחמתי לצידם במלחמה זו. את אורפז ומילדינר ראיתי בפעם האחרונה בשבת ה-13 באוקטובר. לאחר שבוע של לחימה רצופה לבליימת המצרים, ירדנו להתרעננות קלה למספר שעות. מקלחת מג'ריקן באמצע המדבר, תחתונים וגופיות עם כיתוב MADE IN USA ולאשונה בגדים חסיני אש – גם הם מהרכבת האווירית האמריקאית.

את מוטי ראיתי בפעם האחרונה על ציר לקסיקון שוכב שותת דם בתאג"ד, מטופל על ידי צוות רופאים וממתין למסוק פינוי שלא הגיע. הוא לא שרד. אילן היה איתי בטנק ונהרג כשנפגענו. אנחנו, יתר אנשי הצוות, ניצלנו.

החטיבה כולה נפגעה אנושות. 119 לוחמים נהרגו, רבים עוד יותר נפצעו.

במקום לשבת במחיצתם ולשיר, אני שר עליהם

את אילן קיטאי הכרתי בקושי. את סיפורו העתידי אני מספר כי הספיק להרשימני בשבוע ימים של לחימה משותפת באותו טנק. בשבוע השני למלחמה החליף קיטאי את אהוד גרוס המ"פ שעבר לטנק אחר. קיבוצניק מנווה ים. מלא חיים ומלא מוטיבציה. סיפר שמתכוון לסיים תואר בהנדסה בטכניון. פינטז על הרגע בו נחזור הביתה וישתה לשוכרה, לראשונה בחייו, עם אביו.

היום אני רואה אותו חבר קיבוץ. חבר קיבוץ של פעם, עובד במפעל כמהנדס ומתעקש לקבל שכר כמו פועל פשוט. נאבק בהפרטה. מתעקש להמשיך לאכול בחדר האוכל ועושה הכל שילדיו ונכדיו יחיו בקיבוץ. אולי ילכו לקיבוץ צעיר וחדש.

חברים היו לי שלושה:

זאביק אורפז בן קיבוץ שמיר, חכם, מופנם שתייב את החברה הקיבוצית. בית הילדים והחינוך הקיבוצי נראו לו כסבל בלתי אנושי שעבר. שנה מסגרות. היום אני רואה אותו יזם שחי מהמצאותיו. אחת מהן, משחק חברתי ייחודי, הספיק לסיים. היום בטח הוא היה גורו של סטארט-אפים. ממש מן ד"ר יוסי ורדי.

במשך השנים בטח היה לומד שלהיפתח מעט זה לא אסון ולא איום קיומי. אולי נכדיו היו מסייעים לרכך את מופנמותו. אני רואה את אורפז ממשיך לבוא לבקרנו בחצות הלילה ומשוחח עמי עד אור הבקר על מהות החיים, על הצורך (או אי הצורך ואולי היה תומך בשינויים הגדולים שחלו בחברה הקיבוצית. לשיטתו) בחיבורים חברתיים, על חשיבות הנון-קונפורמיזם

מוטי קורב שעמד על סף סיום לימודי הארכיטקטורה היה היום בוודאי ארכיטקט צמרת. פרפקציוניסט. מתכנן בניינים לתועלת הציבור. חותמו היה ניכר בכל מוסד חינוכי שאותו היה מתכנן לרווחת התלמידים. לא יצירות שנועדו לפאר את המתכנן, אלא קומפלקסים שנועדו לשרת את התלמידים. היום הייתי רואה אותו חי ברמת גן נשוי למי שהייתה חברתו בעת

נפילתו, מגדל ילדים ונכדים .

מילדינר היה בטח גניקולוג – תמיד אהב נשים. אחרי שנתיים-שלוש של תחילת לימודי רפואה בבולוניה (שמהן נלקח למלחמה) היה משלים את לימודיו בארץ. מקטר על כל העולם, מתחמן את כל מי שניתן לתחמן ועוזר לכל מי שהיה רק זקוק לסיוע. נשוי כנראה לדפנה היפהפיה, מגדל ילדים ונכדים וממשיך לבוא אלינו כל יום.

אני חושב שגם חיי היו שונים. פתאום בגיל 23 מצאתי עצמי כמעט בלי חברים. החברות הקרובה ביותר היא, לרוב, זו הנרקמת במהלך השרות הצבאי. שלושת חבריי הקרובים ביותר נפלו. גם אילן היה הופך לחבר. במקום לשבת במחיצתם ולשיר שירי רעות ביום הזיכרון אני שר עליהם. במקום לנפנף במנגל ביום העצמאות בגינה של הרופא מילדינר, בצריף המגורים של היזם והממציא אורפז או בדירה המאובזרת של הארכיטקט קורב, אני יושב מול המקלדת וכותב.

<http://www.nrg.co.il/online/1/ART2/096/206.html>

מבט שאי אפשר לשכוח

"היום בטח היו עושים עליך תוכנית בטלוויזיה, פעם כולם היו כאלה". יורם דורי כותב לחברו משה שנפל במלחמת יום הכיפורים

27/04/2009 10:00 | יורם דורי

היי משה,

שוב כמדי שנה אתייצב השבוע, כמנהגי ב-36 השנים האחרונות, בבית העלמין, ליד המצבה הנושאת את שמך. בהתחלה הגעתי לבית הקברות הארעי בבארי. המספר הנורא של ההרוגים במלחמת יום הכיפורים חייב הטמנת החללים, ואתה בתוכם במקום ארעי. רק לאחר תום המלחמה ולאחר שהשתחררנו ממילואים הועברת למה שקוראים מנוחת עולמים בבית העלמין בקרית שאול.

הייתי בין המלווים אותך בקומנדקר מבית ההלוויות בתל השומר ונשאתי את ארונוך עטוף דגל הלאום עד קבר ישראל. ממש כאילו זה היה היום. מסביבי מחר בבית העלמין יהיו פנים מוכרות. משפחות וחברים הבאים בקביעות. מן חברות מוזרה נוצרה בינינו הבאים. בהתחלה ראינו הורים ונשים צעירות, לפעמים עם תינוקות. היום כמעט ואין הורים, נשים מעטות, חברים רבים ומבוגרים שהיו פעם ילדים ועתה מגיעים עם ילדים משלהם. מי כמו המשפחות השכולות והחברים לנשק המסתופפים על יד הקברים יודע כי זהו אובדן שאין לו סוף, פצע שאינו מגליד וכאב שאף פעם לא נפסק.

המצבות כולן פשוטות ודומות להפליא. לוח אבן ועליו כרית, ועל הכרית השם. כך גם אצלך. מספר אישי, הגיל, מועד הנפילה ומיקומה. אצלך על הכרית כתוב "2062022 משה מילדינר, בן יעקב ואידה, נפל בל' בתשרי בקרב בסיני. בן 23 בנפלו". מאוד לקוני. על ידך הכל דומה לדתיים ולחילונים, ליהודים, לדרוזים ולבדואים. שורות אבן זהות הפזורות ברחבי הארץ שמתחתיהם טמונים מי שעתידם מאחוריהם.

אתה משה שהחלטת לצאת לימ"ח ערב חזרתך ללימודי רפואה באיטליה. שכעסת על אביך על שרצה להביא קודם אותי למרכז האיטוסוף ורק אחר כך אותך. "לא מעניינת אותי הדרך. אני רשום כסטודנט בחו"ל, ואם לא אגיע ראשון אולי לא יגייסו אותי", אמרת. ביקשת שאשאיל לך חולצה עם שרוולים ארוכים כדי שלא תבזבז זמן בבית ושיהיה לך מה ללבוש עד שנקבל מדים. היום בטח היו עושים עליך תוכנית שלמה בטלוויזיה. אז כולם היו כאלו, לפחות הרוב המכריע. המשתמטים התביישו. היום לצערי 50% מחייבי הגיוס אינם הולכים לצבא. כל אחד מהסיבה שלו. אחד חרדי, אחד ערבי, אחד הלך לקב"ן, הרביעי מקבל פקודות רק מאלוהים והחמישי "מסתדר". יש גם אחרים. והרבה. שבחרים להתגייס, להתנדב ולסכן את חייהם.

כאן בבית הקברות אתה רואה את בני המשפחה. אלו שרוצים רק עוד פעם אחת. עוד פעם אחת את החיבוק שלא ניתן לשכוח. את החיבוק שחסר כל יום, אותו חיבוק שקיים כל היום. אותו מבט שאי אפשר לשכוח ושלא יחזור. את כולם רוצים רק עוד פעם אחת. את הריח, את האוויר, אותך. במקום זאת מקבלים מצבה. מקום משכן למנוחה אחרונה. מנוחה שאינה נותנת מנוח. נתקלתי לאחרונה בשירו של אברהם חלפי המתאר את מה שמרגישים אלו המגיעים לקריית שאול ועומדים לא רחוק מקברך.

"תחילה בוכים
אחר כך הבכי מתאבן
אחר כך זוכרים
דבר אחד ויחיד: את נפילת הבן
ואין אומרים דבר
ומדברים על גשם. ועל מה נשמע
ועל משהו עוד, ועוד על משהו
והאוזן בין כה לא תשמע
ושותקים
וקמים מן הכסא. ויושבים. וקמים. ושוב.
ויודעים דבר אחד ויחיד.
לא ישוב".

זה מה שיעקב אמר לי פעם אחר פעם כשנפגשנו אחרי נפילתך. זה גם מה שאידה אמרה. אביך לא החזיק מעמד ונפטר מאירוע מוחי. ודאי המוח שלו לא יכול לקלוט שאתה הלכת.

אמרתי תמיד להוריך שאני יודע שאין מילים היכולות לנחם, שאין דברים היכולים להקטין את הכאב. רק חיבוק חם יכולתי לתת להם, לאמצם אל לבי בחוזקה. לתת להם חיבוק של אהבה, לתת להם חיבוק של השתתפות.

היום החלטתי, משה, לשנות ממנהגי ולא לכתוב לך על ישראל של היום, על פוליטיקה עכשווית, אלא לתאר לך את הקורה סביבך ביום הזיכרון. את הפשטות, את השותפות ואת העוצמה הטמונה בהם.

אחר הצהרים אלך למפגש הקבוע של לוחמי חטיבה 600 – החטיבה שלנו בלטרון (חטיבה שאיבדה 120 מחייליה במלחמה). שם

נפגשים כולם, מחליפים חוויות ומספרים בדיחות. לשם, משה, אני לוקח אותך אתי כי לשם אתה שייך. אתה מכיר את כולם, מדבר את שפתם, צוחק את צחוקם. שם, משה, אתה אחד מכולם. רק מה, כולם עוד מעט בני 60 ואתה נשאר בן 23.

<http://www.nrg.co.il/online/1/ART1/883/489.html>

המלחמה ששינתה הכל

"שם, בתוך הטנק על גדות התעלה, בתוך התופת, עם טילים ופגזים השורקים בקרבה מקפיאת דם, נשבעתי לעצמי שאעשה הכל כדי שלבני זה לא יקרה". יורם דורי כותב לחברו שנהרג במלחמת יום כיפור

08/10/2008 6:44 | יורם דורי

היי משה, יום הכיפורים מתקרב והולך ועוצמת החוויה שעברתי במלחמה גדלה והולכת. זה כמו מסע במנהרת הזמן עבורי. 35 שנים חלפו מאז נפלת בקרב בצומת טרטור לקסיקון והחלטתי שוב לכתוב אליך.

כמו היום אני זוכר את יום הכפורים תשל"ג. אני הייתי נשוי כבר שנתיים עם ילד בן חצי שנה, סהר, שהקדים לעמוד והסתובב מסביב לול. אתה היית בחופשת מולדת מאיטליה שם למדת בבולוניה רפואה. תכננת לשוב לבולוניה מיד אחרי החגים. רצית להרגיש קצת בבית ולהיות בחג עם הוריי, יעקב ואידה, ניצולי שואה שארוחה משפחתית בחג הייתה בשבילם אות לניצחון על הנאצים, לשחק ולחבק את אחייניתך הפעוטה, ענת, שממנה היה קשה לך להיפרד כאשר החלטת ללמוד בחו"ל. ויותר מכל לבלות עם חברתך היפיפיה, דפנה. והאמת, בטח להיות קצת עם בתיה ואיתי וללהג על כל העולם.

החלטתי היום קצת לספר לך את שלא הספקתי על היממה שלפני המלחמה. הימים היו ימי מערכת בחירות לעיריות. כסטודנט צעיר נרתמתי לסייע לזו של יהושע רבינוביץ בתל אביב-יפו. המטה שכן בפינת הרחובות פינסקר וכיכר דיזנגוף. פעם היה שם המשביר לצרכן, היום בנק הפועלים. במטה פגשתי את אחד האחראים על ההסברה, אלוף במילואים אהרון יריב. ויכוח היה בינינו על אמירתו של דיין כי מעולם לא היה מצבנו טוב יותר. אני, הקטון, גרסתי כי זו טעות. מצב של "לא שלום ולא מלחמה" אינו רק "לא מלחמה", אינו רק כזה. ממצב של "לא שלום" לגלוש למלחמה כוללת זה עניין של שניות, של החלטת המנהיג המצרי אנואר סאדאת. קיפאון והיעדר החלטה אינו מדיניות – גרסתי. את הוויכוח היינו אמורים להמשיך אחרי יום כפור.

בערב הלכתי לתפילת כל נדרי בבית הכנסת "בית אל" ברחוב פרישמן בתל אביב. שם היינו מתאספים, כל בוגרי תל נורדוי, במשהו שדמה לכנס מחזוריים יותר מאשר לתפילה. לישון הלכנו אשתי הטרייה, בני התינוק ואנוכי אצל אמי שגרה בסמוך.

מנגנון ההדחקה קרס עם הסירנה

כבר בערב היה איזשהו מתח באוויר. אנחנו הצעירים – כן היינו פעם כאלו, אתה היחיד שלא הזדקן - שמענו שמועת על מצב חרום ועל גיוס מילואים. האמת, זה לא כל כך הטריד אותנו.

למחרת בבקר כבר היה ברור שיש גיוס חרום. צלצלת אלי מביתך ביד אליהו ושאלת אם קיבלתי צו. אמרתי שלא ושאני מקווה שגם לא אקבל. אתה היית מתוח ופחדת שתחמיץ את ההתרחשויות. מדי פעם התעניינת עד שבשתיים בצהריים הקפיצה את כולם אזעקה.

הסירנה הפעילה אצלי מנגנון שכנראה הודחק במשך שנים. פתאום, עם תחילתה, חזרתי 17 שנה אחורה. ראיתי את עצמי, ילד בן 6 שוכב בהול בדירת הורי, בשעת ערב מאוחרת, ושומע אזעקה. הרגשתי שוב איך אבי המנוח עוטף אותי בשמיכת פוך של "קטנים" ורץ איתי למקלט. כמו אוטומט פעלתי אותו דבר. שמעתי אזעקה, לקחתי שמיכת פוך של "קטנים" – כן אותה שמיכה שעטפו אותי - עטפתי את סהר התינוק ואימצתי אותו אל ליבי (ממש כמו שאבא שלי עשה איתי) ורצתי למקלט.

עד היום אני מתפלל כל יום שלסהר זה לא יקרה עם בנותיו. השמיכה המפורסמת קיימת עד היום ואני עושה הכול כדי שיתר האירועים לא יחזרו.

אחר כך כבר זומנו למלחמה, נסענו יחד להתגייס, הגענו ביחד לימ"ח. עלינו על אותם טנקים עם מקלעים לא מתאימים, עם מחסור בתחמושת כבדה (פגזי נפיץ נגד חי"ר ונושאי טילים). נלחמנו, אני בטנק מ"פ בפלוגה א', אתה בטנק של רוגוזינסקי, מ"פ ב'.

בפריצה הגדולה אל ראש הגשר בצומת טרטור לקסיקון נפגעת. אני חזרתי הביתה בפורים אחרי חצי שנה במילואים. אגב, את סהר בני עזבתי כאשר לראשונה למד לעמוד וחזרתי אליו כשהיה בן שנה והלך.

מאזן הישגים בינוני

שם בתוך הטנק על גדות התעלה, בתוך התופת, עם טילים ופגזים השורקים בקרבה מקפיאת דם, תוך תחינה בלתי פוסקת להישאר בחיים, נשבעתי לעצמי שאעשה הכל שלסרה זה לא יקרה. הוא לא ישמע אזעקה, הוא לא יעטוף את ילדיו בשמיכת הפוך, הוא לא ירוץ איתם למקלט והוא לא יצטרך ליטוש אותם כדי להילחם.

זה הביא אותי למעורבות הפוליטית. זה הפך אותי מביישן ומופנם שאינו מתערב לדברך מוחצן המנסה להיות מעורב בכל. זה הביא אותי להתקרב למקבלי החלטות ולנסות להשפיע. זה הוציא ממני את המיטב והמירב ואת היכולת המניפולטיבית הגנוזה בי לצורך עניין אחד "NO MORE WAR".

35 שנים עברו, וקשה לי להגיד שהצלחתי הייתה מושלמת. כן עברנו מאז שתי מלחמות בלבנון. לא בטוח שהצלחנו בהן. שתייהן היו יזומות על ידינו – לא מלחמות אין ברירה. אבל במקביל הגענו לשלום עם מצרים – האיום האסטרטגי הגדול על ישראל בעבר. שלום ששינה את כל מאזן הכוחות האזורי. השגנו שלום עם ירדן, חתמנו הסכם מסגרת (הסכמי אוסלו) עם הפלסטינים שעדיין לא הביאו אותנו אל המנוחה והנחלה ובימים אלו מנהלים נציגינו מו"מ עקיף עם סוריה שהלוואי ויוליד שלום.

כמו שאתה רואה - מאזן הישגים די בינוני. אני עדיין מנסה להשתפר. היום יש לי חמישה נכדים, אני כבר יודע את מי אני לא רוצה שייקחו למקלט. זה מוסיף לי מוטיבציה. אני עדיין מקווה להצליח.

ביי,
יורם

<http://hot.nrg.co.il/online/1/ART1/797/175.html>

נרות נשמה מול זיקוקי דינור

בהשוואה בינינו ללבנון, יורם דורי גאה להיות שייך היום למי שבוכים, למי שכואבים, למי שמרכינים ראש ולא לעדת המנוולים שרוקדים, צוהלים ושמחים

9:50 20/7/2008 | יורם דורי

היי משה,

אחרי תקופה ארוכה שלא כתבתי, אתה יודע - עבודה, ילדים, נכדים ושאר טרדות היום-יום, הרגשתי הערב צורך מיוחד לחלוק עימך חוויות, רגשות ונרטיבים בעקבות עסקת החילופים שבוצעה היום בין ישראל לחיזבאללה.

כמי שנפל במלחמת יום הכיפורים אינך מודע לעימותים הבלתי פוסקים בינינו לבין לבנון. כן, זו אותה לבנון שתמיד אמרנו שתהיה השנייה שתעשה שלום עם ישראל. מתברר שטעינו ולאט לאט צמחה לידנו מדינת טרור שמונהגת על ידי עדת פנאטים, ציניים, חסרי כל רגש אנושי. בהתחלה אמרו שזה יבוא פלסטיני שהשתלט על לבנון ופועל נגדנו משטחה, עכשיו זה השיעים, החיזבאללה - אף פעם לא הלבנונים. מעניין למה הם תמיד יוצאים נקיים. אפשר לחשוב מי זו לבנון, האם השיעים הם לא מרכיב גדול במדינה? האם הפלסטינים נכנסו לשם ללא רשות?

אבל לא על כך באתי היום לכתוב לך. צפיתי בשבוע החולף בביצוע עסקת החילופים שבמהותה הלבנונים נתנו לנו את גופותיהם של אלדד רגב ואודי גולדווסר, שנפלו בקרב לפני שנתיים, ואנו בתמורה העברנו ללבנון את רוצחה של משפחת הרן ושל השוטר אליהו שחר.

בישראל יש תחושת מועקה, כישלון ויותר מכל תחושת כאב לב. בלבנון, צהלות שמחה. בישראל, נרות נשמה. בלבנון, זיקוקין דינור.

מול המרקע אני סוקר לעצמי את הנתונים. ישראל הצליחה להחזיר הביתה למנוחת עולמים שני צעירים שעתידם עמד לפנייהם. שניים שנקרעו ממשפחותיהם ונקראו לשירות מילואים פעיל. האחד עזב את אשתו הטרייה, הוריו ואחיו והשני את אביו ואחיו. בטח, כמונו, קצת קיטרו על המילואים אבל גם נהנו להיות עם החברה. שלחו אותם "לעשות בט"ש על גבול הצפון" - כלומר לסייר ולפטרל כדי למנוע פגיעה באזרחים שלווים הגרים על גבולנו הצפוני. שניים המשתייכים למדינה, לצבא, ללא כל כוונות מלחמתיות, בלי שום רצון להרוג. האמת, כפי שזכור לך כשעשינו ביחד בט"ש - "רק לגמור את המילואים ולחזור הביתה בשלום".

מולם הלבנונים. הצליחו להחזיר לעצמם את סמיר קונטאר.

כנראה שלא כולנו נולדנו בצלם אלוהים

מי זה סמיר קונטאר: בן זונה שכבר בגיל 16 חדר לישראל, הגיע לחוף בנהריה, ירה עם חבריו והרג שוטר - אליהו שחר שמו (נשוי טרי ואב לילדה קטנה) והמשיך בלי עכבות, נכנס לדירת משפחת הרן, גרר החוצה את אבי המשפחה דני ובתו יעל (תינוקת) ועל חוף הים בנהריה ירה למוות בדני ורוצץ, כן רוצץ, בקת רובהו את גולגולתה של התינוקת בקור רוח מקפיא.

הישראלים, רגב וגולדווסר - אזרחים שלווים שנשלחו למנוע "אירועי קונטאר" נוספים ולהגן על אזרחים - לעומתם סמיר, רוצח חסר לב שקרא לעצמו לוחם חופש. את הפלסטינים בא לשחרר מעולה של תינוקת קטנה. מחריד.

מול המרקע אני צופה בקבלת הפנים: ישראל, ראש הנקרה, מחנה שרגא, כל בית ברחבי הארץ. כאב, צער, יגון, כבוד לנפלים, חיבוק למשפחות ובעיקר ים של דמעות. לבנון, נקורה, ביירות, רובו המכריע של העולם הערבי. יללות שמחה, ריקודים על הגגות, הודעות ברכה וחגיגות.

אני יושב וחושב איך זה קורה: אנחנו שילמו מחיר יקר (שחררנו אני יושב וחושב איך זה קורה): אנחנו שילמו מחיר יקר (שחררנו רוצח) כדי להביא למנוחת עולמים בבית שניים מבנינו והם, הם נכנסו לשטח ישראל, ירו, הרגו וחטפו. הם הביאו לפתיחת מלחמה ולהרס מחודש של לבנון - ארצם. הם שיבשו את חייהם של עשרות אלפי לבנונים וגרמו למותם של מאות וכל זאת כדי להביא לשחרורו מהכלא של רוצח נתעב וחסר לב. ועכשיו הם חוגגים. איש מהחוגגים ושולחי מברקי הברכה לא יצליח לחלץ עצמו מכך שהוא מצדיע לרוצח, מברך על חוסר אנושיות ורוקד על דמה של תינוקת קטנה שגולגולתה רוצחה.

בצער רב אני נאלץ לקבוע כי כנראה לא כולנו נולדנו בצלם אלוהים. יש על פני כדור הארץ בני אדם וישנן חיות טרף. יש מי שלב אדם פועם בקרבם ויש מי שליבו אבן.

אני גאה להיות שייך היום למי שבוכים, למי שכואבים, למי שמרכינים ראש ולא לעדת המנוולים שרוקדים, צוהלים ושמחים. היום אני שמח להיות בין מדליקי נרות נשמה ולא יורי זיקוקין דינור. משפט אחרון אני חייב לשלוח לסמיר קונטאר: "נקמת דם ילד קטן עוד לא ברא השטן".

<http://www.nrg.co.il/online/1/ART1/762/298.html>

אני רואה את עצמי אי-שם באפריקה, במלחמת יום הכיפורים, יום אחרי הפסקת האש, מצליח לדבר עם אחי. שאלתי אותו אם הוא יודע משהו על החברים שלי. "מוישה הלך", הוא אמר בשקט, בטוח כי אני יודע על כך. די קיבלתי שוק

...

זה עתה חזרתי מטקסי יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל. השנה נאם בכותל הנשיא, שמעון פרס. כך, היום הוא נשיא. בנאום מרגש במיוחד אמר פרס: ... ערים על משכבכם תדמו עצמכם לשמוע את קול צעדי האב, הבן, הבעל, האח שכה אהבתם, חוזר הביתה. ...

גם אצלנו, החברים, זה לא שונה. באוקטובר נציין 35 שנים לנפילתך. חתיכת זמן. לעתים זה נראה כמו אתמול. אני רואה את עצמי נוסע איתך ביום הכיפורים להתחיל על-פי צו ה-8. אני רואה את החולצה הירוקה המשובצת עם השרוול הארוך שנתתי לך כי מיהרת להתגייס ולא רצית לעבור שוב בבית. אפילו עם אביך התווכחת וכפית עליו לעשות סיבוב מיותר ולהביא אותך למרכז הגיוס שלך לפני.

אני רואה את הפעם האחרונה שנפגשנו. על החול בטסה. המח"ט, טוביה רביב, זיין במוח משהו על ניצחון. שנינו לא הקשבנו, עשינו ספירת מלאי של החברים מהסדיר: מי חי, מי מת, ומי נעלם (הלוואי ונפל בשבי). זה היה בשבת 13 באוקטובר. חיינו לתום הייבולים של טוביה ורצנו מהר להתקלח בג'יריקנים ואפילו קיבלנו מדים חדשים חסיני אש מארה"ב (אגב: גם תחתונים וגופיות עם סמל הצבא האמריקני). קיטרנו על מצב הטנקים. על מקלעים אמריקנים הנחסמים מכל גרגר אבק. וגרוע מכך, על כך שהם מותקנים על כנות חדשות תוצרת ישראל המתאימות למקלעים אחרים. על התחמושת ההולכת ואוזלת ועל הרצון ללכת הביתה. אני לבתיה - אשתי ובני הקטן בן החצי שנה, סהר, ואתה - לחברה היפיפייה דפנה, ואח"כ חזרה לבולוניה להמשך לימודי הרפואה.

אחר-הצהריים נפרדנו איש איש לטנקו. אתה לפלוגה ב' - בסון, ואני לפלוגה א' - אהבה, קראו לנו בקשר. עברו שבועיים והגיעה הפסקת האש.

עכשיו אני נזכר.

אני רואה את עצמי אי-שם באפריקה יום אחרי הפסקת האש מצליח לדבר עם אחי. שאלתי אותו אם הוא יודע משהו על החברים שלי. "מוישה הלך", הוא אמר בשקט, בטוח כי אני יודע על כך. די קיבלתי שוק.

כן, כמעט 35 שנים עברו שבהם לא ניתקתי את הקשר איתך. מפעם לפעם בראש במחשבות התייעצתי איתך וצחקתי איתך. רק פעמים בשנה זה קצת אחרת אבל גם זה לא לגמרי. ביום הזיכרון ובאיזרה לחללי מלחמת יום הכיפורים. שם, על הקבר בקריית שאול, אתה הכי קרוב למת בשבילי. בעומדי על מצבת האבן הקרה המנוכרת מתחתייה טמנו אותך בטקס צבאי אידייתי בו נתנו לי (מפקד משמר הכבוד שלך) לפני היציאה מתל השומר טופס מזעזע של "שובר נושאי ארון". האמת שגם שם, בקריית שאול, אני מקיים בראשי דיאלוג עימך. מחליף חוויות ובעיקר מעדכן על חברים מהצבא.

נכון שכמו שפרס נאם הייתי רוצה לראות אותך עוד פעם אחת ולעשות מה שעשינו: לשחק דומינו חמישיות, לקטר על המצב במדינה ביחד, למצוא את הפראייר התורן מבין החברים ולרדת עליו בצנינות ראווה לשמה, לקשקש על חיי האהבה, לתחמן את הבוסים בעבודה, וגם, זה חדש להשווץ עם חמשת נכדי המדהימים (שלוש נכדות: רומי, לי ים ויהלי, והתאומים בני תשעת החודשים - גל וחוף).

חבל שזה לא ילך. בפגישה גם הייתי מספר לך קצת על המדינה. המדינה שנהרגת עבודה. השבוע אנחנו אומנם מציינים 60 שנה להקמתה וצריך לשמוח ולהתגאות, ויש הרבה על מה. אבל קצת דפקו לנו את מצב הרוח. העיתונות מלאה בפיורוי מידע על חשדות כבדים נגד ראש הממשלה. לא מספרים מה, לא מספרים למה. הכול בשו-שו ובדחיפות.

חבל שלא התאפקו יום-יומיים. יום עצמאות עם קצת שמחה נקייה עם שמיים בהירים, עם שמש זורחת, עם ציוץ ציפורים ועם קולות שחוק של ילדים בלי עננים ובלי קדרות היו תורמים לחוסן הלאומי וליכולת העמידה שלנו כאן. לעתים, צורכי העם חשובים מצורכי חקירה, ובוודאי אם מדובר רק בדחייה של ימים בהערכת מצב הרוח הלאומי.

אבל ככה החיים כאן. לא נותנים לשמוח בשקט. הדתיים יאמרו שזה כדי להזכיר את חורבן הבית. שרק לא יחרב שוב רק בגלל הרצון להזכיר. כי לחשוב שנפלת בחינם זה כבר יותר מדי

<http://www.news1.co.il/Archive/003-D-29471-00.html?tag=09-42-24>

רב-מכר אנאפוליס

יורם דורי כותב לחברו שנפל בקרב ומתאר לו כיצד ארגנו קודם הפקת ענק, ורק אחר כך ייגשו להסכם

5:00 28/11/2007 | יורם דורי

היי משה,

אני חוזר לכתוב אליך אחרי שצפיתי בשידורי הטלוויזיה על מפגש אנאפוליס, שם הושיב נשיא ארה"ב את ראש ממשלת ישראל, אהוד אולמרט, יו"ר אש"ף, אבו-מאזן, ושורה של שרי חוץ מכל רחבי העולם, כולל זה הערבי. אפילו סוריה שלחה את סגן שר החוץ לוועידה.

אני מוכרח לציין בפניך כי השואו הטלוויזיוני הפעם היה שונה, הן במהות והן בצורה, מאירוע חשוב אחר שגם אותו לא זכית לראות: הסכם השלום עם מצרים.

בהסכם עם המצרים שהיה תוצאה ישירה של מלחמת יום הכיפורים בה נפלת בסיני, היה הטקס בבית הלבן בהשתתפות נשיא ארה"ב, ג'ימי קרטר, נשיא מצרים, אנואר סאדאת וראש ממשלת ישראל, מנחם בגין סופו של תהליך. האמריקנים הפיקו אז מופע גדול (לא ענק כמו זה הנוכחי), לצורך חתימה על הסכם ששם קץ לשפיכות דמים ארוכת שנים, והביא לשינוי מהותי ביחסי ישראל עם העולם הערבי בכלל והגדולה במדינות ערב בפרט.

כמו בכל הפקת הוליוודית באותה תקופה, ה"הפי אנד" היה בסוף. הטוב ניצח, כלומר השלום. גם באירוע אחר, הסכם השלום עם ירדן, הסדר היה דומה: תחילה משא ומתן – ברובו המכריע חשאי – אחריו השגת הסכמות ולבסוף טקס חתימה, הפעם בערבה. אפילו הסכמי אוסלו דמו לתבנית: מו"מ חשאי באוסלו, השגת הסכם על הכרה הדדית בין ישראל לאש"ף ולבסוף טקס בבית הלבן עם קלינטון, רבין, עראפת, פרס ואבו-מאזן.

הפעם, משה ידידי, משהו השתנה בהפקת האמריקנית. כיוון שזה זמן רב איני הולך לסרטים, אולי זה הנהוג בהוליווד של היום: מתחילים בסוף ב"הפי אנד".

היעד הנכסף

באנאפוליס הופק טקס ענק, מיטב הכוכבים, לא מעט ניצבים, נאומים רהוטים, אפילו דרמה של הרגעים האחרונים לגבי הודעה משותפת. וכל זה מקדים את העלילה: המו"מ והשגת הסכם.

אני חייב לציין כי יש בי רגשות מעורבים לגבי אירועי אנאפוליס. מחד גיסא אירוע טלוויזיוני מרשים שכזה, התחייבויות פומביות של מנהיגי ארה"ב, ישראל והפלשתינים להשיג הסכם שלום תוך שנה. תמיכה בינלאומית מרשימה ובכלל זה של סעודיה, מצרים, ירדן ומדינות

ערביות נוספות. שילוב זה יכול לתת רוח גבית חזקה למנהלי המו"מ ולסייע בהשגת היעד הנכסף: שלום.

מאידך גיסא, יש לי תחושה של זילות השלום. מופע אנאפוליס (טקס לפני הסכם) יכול גם לחזק את המגמות בציבוריות הישראלית והפלשתינית, של חוסר אמון בסיסי בתהליך השלום. הפקת ענק שכל כולה מסתכמת בהודעה משותפת על הצורך והכוונה לנהל מו"מ מדיני עלולה להקטין את התמיכה בדעת הקהל של שני העמים בסיכויי השגת הסדר.

לא רק הזדמנות צילום

הישראלים, כמו הפלשתינים, כמהים לשינוי, לא לטקס. הם רוצים להרגיש, בחיי היום-יום, את פירות השלום או לפחות את אלה של ההתקדמות המדינית. לא עוד קסאמים על אזרחים בשדרות ובעוטף עזה, לא עוד עשרות התרעות על פיגועים בתוך ישראל, לא עוד עוני מחפיר אצל הפלשתינים, לא עוד הגבלות תנועה קשות בגדה ולא עוד מצור על עזה.

כל אלה, כפי שהיה אומר דוד לוי בעבר, "הא בהא תליה" - כלומר קשורים זה בזה. לצערי אני חש שהטקס באנאפוליס עלול להגביר את התסכול, להגדיל את המרירות ולהעצים את הניכור. הסכנה הנובעת מכך גדולה – סכנה של חידוש שפיכות הדמים וגרירתה למחוזות נוראים.

כדי למנוע תחזית קודרת זו מקבלי ההחלטות, בכל הצדדים, צריכים מעט לשנות כיוון. שלום אינו רק פוטו-אופ (הזדמנות צילום). שלום הוא שינוי היחסים בין בני אדם. כדי להשיג זאת יש לנצל את מומנטום אנאפוליס להשגת המייד, הזמן והאפשרי וזה שיפור הכלכלה הפלשתינית. השקעה בינלאומית ביצירת מקומות עבודה אצל הפלשתינים אפשרית באופן מיידי ותוצאותיה יורגשו לאלתר, הן בצד הפלשתיני והן בצד הישראלי, וכל זאת במקביל לניהול מו"מ רציני במאמץ להשגת הסכם על סוגיות הליבה הרחק מעין התקשורת. אם זה יתבצע, הפקת אנאפוליס תהפוך לרב-מכר של כל הזמנים.

<http://news.maariv.co.il/online/1/ART1/665/130.html>

סיקור לא ברור

יורם דורי כותב לחברו שנפל בקרב, ותוהו איך קרה שלתקשורת כבר לא אכפת מחיילים הרוגים

5:00 6/11/2007 | יורם דורי

היי משה, לאחרונה השתתפתי, במסגרת עבודתי לצידו של הנשיא פרס, בביקור אבלים בבית משפחתו של אהוד אפרתי שנפל בעזה. כן, 34 שנים ויותר אחרי נפילתך בסיני, עדיין חיילים ממשיכים להיהרג במסגרת פעילות ביטחון שוטף להבטחת מזעור ירי קאסמים על העיר שדרות, קיבוצי ומושבי הסביבה.

הגענו למושב בית-יהושע שליד נתניה והלב נקרע מלראות את האלמנה הצעירה, את הוריו של אהוד ואת אחיו והנורא מכל לראות את יתומיו, בני ארבע ושמונה חודשים, שלוש ומשהו, וחמישה חודשים, שאינם מבינים את גודל האסון שפקד אותם. מצאנו משפחה שחשבתי שאין כאלה יותר. כמו שהיה פעם לפני נפילתך. חקלאים בלב ובנשמה, אוהבים את האדמה של הארץ הזאת ומעל לכל ציונים שמעריצים, כן ממש מעריצים את מדינת ישראל.

בשיחה שקיימו עם פרס העלו רק טענה אחת: על סדר עדיפויות מעוות של העיתונות הישראלית. למה הסיקור על דברי ההבל של בר רפאלי או תוצאות ההזרעה של לריסה רעייתו של רוצח ראש הממשלה (מאז שנפלת רצחו כאן ראש ממשלה), זוכים לבולטות גדולה יותר מאזכור נפילתם בקרב של לוחמי צה"ל. בני המשפחה אף חזרו על טיעון זה בפני עדת הכתבים, שהגיעו לסקר את ביקור האבלים של הנשיא בבית המשפחה.

המבחנה של יגאל עמיר

פתחתי עיתונים לראות אם הביקור או חשוב מכך, תיאור המשפחה, מלאת המוטיבציה הציונית שעברה אסון כה גדול וזקוקים לכל מילת נחמה וחיזוק גם אם לא יעזרו, יזכו לאזכור בעיתון. דפדפתי, דפדפתי ומאום לא מצאתי.

אני מוכרח להגיד לך שאחרי שנים של עיסוק תקשורתי, נדהמתי מגודל האטימות של עורכי החדשות. מתברר שגם דברי תוכחה אל מול המצלמות של משפחה שכולה, לא הצליחו לפרוץ את מחסום חוסר הרגישות של מי שיושבים על יד המקלדת במערכת ומחליטים מה ילך לעיתון ומה לסל המיחזור.

מתברר כי סדר בקדימויות של עורכי החדשות לגבי

מה חשוב קצת מוזר, בלשון המעטה. נזכרתי כי רק לפני מספר שבועות נמרחו הגיגיה של בחורה יפה שלא שירתה בצבא והפכה את ההשתמטות לאידיאולוגיה על פני עמודים רבים בעיתונות. תילי תילים של מלל, פרשנויות, התייחסויות של חברי כנסת הופיעו בכל אמצעי תקשורת בארץ.

היה לי עוד יותר קל לזכור, שרק אתמול הפכו העיתונים את תוצאות המפגש בין המבחנה של יגאל עמיר לרחמה של לריסה, לנושא המרכזי והחשוב ביותר בעולם. אחד העיתונים אף הקדיש לכך כמעט את כל עמודי החדשות. ממש אירוע חדשותי יוצא דופן.

ואהוד אפרתי יוק.

תוהים על ההשתמטות

אני משוכנע, מהיכרותי הארוכה עם התקשורת הישראלית, כי מחר או אולי מחרתיים אקרא את מיטב הפרשנים כותבים נגד תופעת ההשתמטות, ויצינו כי הכול נובע מחינוך לקוי ומהיעדר מודעות לצורך לשרת את המדינה. הם צודקים. ארבעה עמודים על משפחת אפרתי בעיתון וגבורתו של אהוד (שניים פחות ממה שהקדישו לתינוקה של לריסה או לקשקושי הקולבית בר רפאלי), היו עושים את ההבדל.

ציטוט אחד מדבריה של אלמנתו של אהוד אפרתי לנשיא (בבולטות הראויה): "הוא אהב בטירוף את ילדיו ואותי, הוא אהב את העבודה, אבל מעל לכל הוא אהב לשרת את המדינה", היה עושה את ההבדל. זו לא רק החלטה מקצועית נכונה של עורך חדשות על-פי כל קריטריון חדשותי, אלא חשוב מכך - גם תרומה להמשך קיומנו כאן, נוכח הסכנות בפניהן אנו ניצבים.

כנראה שיש סיבה לירידה בקריאת עיתונים.

<http://www.nrg.co.il/online/1/ART1/655/351.html>

מתכון להישרדות

יורם דורי כותב לחבר שנהרג ביום כיפור, ומנסה להתמודד עם נושא ההשתמטות שהיה פעם זר

4:56 9/10/2007 | יורם דורי

היי משה,

החלטתי לחרוג ממנהגי ולכתוב לך יותר בקביעות. לא פעם בשנה ביום בו נפלת במלחמת יום הכיפורים אלא בכל פעם שמשוה מציק לי או מעורר את סקרנותי.

השבוע הלכתי לראשונה למפגש של החטיבה שלנו במלחמת יום הכיפורים שהתקיים בלטרון. קיימתי פגישות מרגשות עם חברים שלא ראינו 34 שנים. עם דוד גרבורג שהיה איתך בפלוגה ונשבע לאביך לפני מותו כי לא ינוח ולא ישקוט, עד שהטנקיסט שהיה איתנו וברח משדה הקרב לאיטליה ייתפס (וכך היה); עם צביקה יוגב (פוקס) שהיה סמ"פ שלך, עם אהוד גרוס, היום מנהל התזמורת של ראשל"צ ויו"ר חברת החדשות של ערוץ 10.

אגב, אהוד שהשתחרר כתת-אלוף (אני נזכר שאמרנו לנו בסדיר שהוא, סרן דאז, לא מתאים לצבא) יותר מדי חכם: למד מוסיקולוגיה, אלוף צה"ל בשחמט, מדבר עברית צחה. זה לא לטנקים. במלחמה, אהוד היה מ"פ שלי. ומעניין שבחטיבה עם 119 הרוגים (הכי הרבה במילואים) אנחנו פלוגה א' סיימנו עם הרוג אחד. אתם עם 15 או 16 הרוגים. אותם משימות, אותם טנקיסטים. זה לא רק מזל. מתברר שטעו בהערכתו של אהוד. לצבא מתאים כנראה מי שחושב, שוקל, מתכנן ורק אחר כך מסתער. זה כנראה עזר לי להישאר בחיים.

בלגן אין-סופי

אבל לא בשביל זה אני כותב. בתום הטקס התקיים מפגש מעניין שדן בשאלה: מדוע חיילים מסכנים חייהם בשדה הקרב ולא מנצלים הזדמנויות להתחמק, בייחוד על רקע המציאות היום שכמעט 50% מגילאי הגיוס לא מתגייסים. התקיים פאנל עם דני קריאף, מ"מ שסירב לפנות את הטנק שלו לקצינים בכירים יותר שטנקם נפגע, עמוס אונגר, מג"ד שהמשיך להסתער כמעט בלי טנקים, נחצ'ה בן-שלום, קצין סיור דאז, היסטוריון היום ונרקיס שנפל בשבי. הם נתנו תשובות שונות לשאלה. בעיקר התייחסו להיום: לכידות ונורמות חברתיות של "ביחד", דאגת מפקדים לחייליהם, מודעות שזה הקרב על הבית ועוד. אהוד גרוס ציין את דברי פילדמרשל טיטו, כי רגש הבושה מתגבר על רגש הפחד.

אני ישבתי וחשבתי מה גרם לי פחדן די ידוע בחייו האזרחיים, מי שאמר לצוות הטנק מהיום הראשון

שזו מלחמה מיותרת שנובעת מקיבעון מחשבתי של גולדה מאיר וצוות מלחכי הפנכה שלה, להישאר בטנק שירים עליו מכל הכיוונים, לא להמציא תקלות בטנק, לא לביים מחלות ופציעות, לא ללכת לאיבוד במהלך הבלגן אין-סופי שבו נמצאנו, להצטוות מחדש בגדוד אחר אחרי שאיבדנו את שלנו ועוד.

האם הרגשתי שאני מגן על אשתי הטרייה ועל בני בן החצי שנה שבדיוק נעמד? האם פעלתי בגלל נורמות חברתיות? האם עתידה של ישראל הוא שהשפיע עלי? קשה לי לקבוע היום באיחור של 34 שנים. דבר אחד ברור לי. חשבתי אז שאם אשאר בטנק, אם אנצל את כל מומחיותי כתותחן טנק (צלף יוצא דופן הייתי, כידוע לך), אם אשאר ער ימים על גבי ימים ברציפות, אם אשקיע כל מה שאני יודע - אצליח במשימה שהצבתי לעצמי מהיום הראשון: המשימה לחזור הביתה בחיים.

ילדות אחרת

אינני יודע למה לברוח, לתחמן, להשתמט לא נראו לי כאופציה במאמץ העיקרי שלי, המאמץ לשרוד את התופת. מדוע האופציה הזו, של השתמטות שהיא ההגיגה ביותר לא נראתה לי (כאמור, שמאלן רודף שלום ועל גבול הפציפזם באותה עת) קיימת בשעות אלו. מדוע רבים נהגו כמוני בעבר ומעטים היום?

נראה לי שהסיבות לכך רבות ומגוונות. בילדותנו, משה, שיחקנו ברחוב משחקים חברתיים: קלאס, סטנגה, כדור פינות, מחבואים וכמובן כדורגל וכדורסל. כל אלו משחקים הדורשים יותר משחקן אחד וחלקם מחייב עבודה משותפת ולעיתים הקרבה עצמית - לא הקרבת החיים אלא קצת הורדת ה"אני" למען הניצחון. ההישרדות במשחק מחייבת עבודת צוות.

היום, יש אטומיזציה במקום סוציאליזציה. כל אחד לעצמו, כל אחד לגורלו. משחקי המחשב של נכדתי ונכדי, כן יש לי כבר כאלו, הם אדם מול המכונה. אין עבודת צוות, אין פעילות משותפת ואין מה להקריב. זו תשובה אחת, אבל ודאי לא היחידה ולא המלאה.

למה אנחנו חשבנו בצבא שכדי להישאר בחיים צריך להילחם והיום חושבים שהשתמטות היא המתכון להישרדות? זו כנראה הילדות, זו כנראה האווירה הציבורית, זה כנראה הזמן, אבל יותר מכך: זה כנראה אנחנו. החינוך שנתנו לילדינו. חינוכו אותם שלהישאר בחיים בישראל רדופת הפיגועים והמלחמות זה הכי חשוב בעולם. רק את הדרך הם מתרגמים בשונה מאיתנו.

המלחמה האחרונה בלבנון הוכיחה, אגב, שבמהות הם דומים לנו. מי שכבר התגייס, מי שמצא עצמו בתוך המלחמה, גילה אומץ

לב לא פחות מאיתנו והפגין גבורה אולי יותר מאיתנו. מה שצריך, כנראה, זה להחזיר את הכבוד לשירות הצבאי. על זה צריך להיות המאבק. נגד המתחזים, נגד המשתמטים, ואולי חשוב מכך נגד הפרוטקציונרים ובעלי הקשרים שמסדרים ג'ובים יוקרתיים לילדיהם בצבא, שגם אינם כרוכים בסכנת חיים וגם מאפשרים להם ליצור פער לימודי באוניברסיטה מול חבריהם הקרביים.

להזכירך, אם היית חוזר לאיטליה ערב יום הכיפורים ולא מחליט להישאר כאן ולהגיע ליחידתנו הצבאית, היה לי, כנראה, חבר גניקולוג חי ויש מי שגם את זה לוקח בחשבון.

<http://www.nrg.co.il/online/1/ART1/643/979.html>

שינוי קטן-גדול

יורם דורי כתב לחברו שנפל בקרב בדיוק לפני 34 שנה, ומתאר לו מה קרה מאז במדינה שאינה עוצרת

24/9/2007 12:48 | יורם דורי

היי משה, 34 שנים מהיום שנפגשנו באחרונה בשבת (שבוע אחרי יום כיפורים) על החול המעצבן בסיני על-יד טסה. היינו בשיחת גדוד, מטונפים, עייפים, מודאגים ומתים שכל החרא הזה כבר ייגמר. 34 שנים מאז הגעת לחופשת ראש השנה מבולוניה בה למדת רפואה ונתקעת כאן במלחמת יום הכיפורים. שמענו את קשקושי המח"ט והיינו די מבואסים מהמצב שאותו היטבת כל כך לתאר בפגישתנו האחרונה: "עד עכשיו במלחמות היינו יורים פגז והמצרים היו בורחים. ממה שראינו ביומיים הראשונים למלחמה זה כמעט ונהיה הפוך". עשינו ספירת מלאי של החברים. מלמלנו מילות דאגה גדולה על היעדרותו בקרב של דובדבני חברנו הקרוב מהשירות הסדיר ועלינו איש איש על טנקו.

34 שנים והרבה מאוד השתנה, וכמעט כלום לא השתנה.

34 שנים בהם בטח היית משלים את לימודי הרפואה באיטליה והופך בטח לגניקולוג (תמיד אהבת נשים), חוזר לארץ, מתחתן עם דפנה היפיפייה המהממת ומביא לעולם 4 ילדים. במקביל היית ממשיך לבוא אלינו בלי הודעה מוקדמת, מת על הילדים שלנו שהם בעצמם כבר הורים היום, ומקטר בימי שישי באיזה מדינה מחורבנת אנו חיים ורב במקביל עם כל מי שהיה מעז לומר מילה רעה על ישראל במקום כלשהו בעולם.

בשנה שעברה תיארתי לך את מדינת ישראל ששכחה את מלחמת יום הכיפורים. לא זכרה שצריך לאמן את הצבא, לצייד את החיילים וחמור מכך פתחה שוב במלחמת גנרלים כאילו אין חיילים ומפקדים בדרגי הביניים (שאגב, כזכור לך הם אלו שעושים את העבודה והגנרלים מקבלים את התהילה – כפי שאמר לנו קהלני ביום הראשון כמפקדנו "אלף אבות לניצחון אבל הכישלון נשאר יתום"). כאמור, דבר לא השתנה.

להשווץ במקום להתלונן

אבל בכל זאת המון המון השתנה. השנה חל שינוי לא קטן וניתן להתחיל קצת להתגאות במה שבנינו כאן ב-34 השנים שנעדרת: חיים כאן יותר מ-7 מיליון נפש. ההכנסה לנפש הולכת וגדלה, קו העוני עולה אבל מספר העניים לא גדל (אפילו קטן במעט), ההיי-טק הישראלי ממשיך להוביל בעולם והסטארט-אפיסטים הישראלים ממשיכים לעשות "אקזיטים" בהיקפים חסרי פרופורציה לקוטן מדינתנו.

ההתיישבות מתחילה שוב להרים ראש, תוחלת החיים עולה בעיקר בזכות צוות רפואי מוכשר, האבטלה בירידה – השנה 7.6% בלתי מועסקים לעומת 8.6% בשנה שעברה, השכר הממוצע לשכיר הגיע ליותר מ-8,000 שקלים. הכלכלה פורחת ומתחיל מאמץ לטיפול בשכבות החלשות. עדיין לא מספיק ומעט מדי (איצקוביץ ששירת איתנו בשריון הוא מנכ"ל משרד הרווחה), אבל סוף סוף מבינים כאן שכך אסור לזה להימשך. גם מיליארדרים יש כבר כאן. חלקם מעצבנים שרק עסקים בליחצ'ן את עצמם, וחלקם אנשים טובים ורגישים שתורמים מיליונים לפיתוח הנגב והגליל.

כפי שאתה רואה, הרבה

מאוד השתנה ב-34 השנים מאז נפלת בצומת טרטור לקסיקון. אבל בבסיס לא חל שינוי בחברה הישראלית: כמו בימי מלחמת העצמאות, בה צעירים חסרי ניסיון מלחמתי כלשהוא בנו צבא לתפארת, כמו בתקופתנו (1968 – 1973) כאשר צעירים כמונו שהושמצו כחסרי ערכים הצילו את ישראל במלחמת יום הכיפורים, וסיכנו את חייהם (רבים כמוך הקריבו את חייהם) למען הערך של שמירה על הבית הלאומי שלנו, ובשנים האחרונות באו צעירי הפאבים והבילויים והקימו תעשיית היי-טק לתפארת, ואגב גם הוכיחו גבורה מעוררת כבוד במלחמת לבנון השנייה.

דבר נוסף נשאר אצלנו מאז שנפלת: הכיף הגדול של כל ישראלי – לקטר עם ובלי סיבה.

משה,

ביום ראשון כמדי שנה באתי לבקר אותך בקריית-שאול. הפעם החלטתי להשווץ במקום להתלונן. נראה כמה זמן זה יחזיק מעמד. תאמין לי שלמרות הכול יש לנו ארץ נהדרת וההפסד שלנו מנפילתך דומה מההפסד שלך שאתה לא אתנו.

יורם

<http://www.nrg.co.il/online/1/ART1/639/553.html>